

พระพุทธศาสนากับความท้าทายในประชาคมอาเซียน Buddhism and challenges in ASEAN Community

วรกฤต เกื่อนช้าง¹

Worrakrit Thuenchang

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่ยอมรับนับถือและนำมาเป็นรากฐานและวิถีชีวิตได้อย่างสนิทใจ เหมือนกับว่าพระพุทธศาสนานั้นเกิดอุบัติขึ้นที่ประเทศไทย เมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่ยุคประชาคมอาเซียนกับประเทศเพื่อนบ้านที่ส่วนใหญ่ไม่ใช่ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาเหมือนกับประเทศไทย สิ่งที่เป็นความท้าทายเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จึงเป็นประเด็นหลักในบทความนี้ และอะไรจะเป็นจุดเชื่อมประสานโยงใยความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านที่เป็นมิตรประเทศเหล่านั้นให้ยอมรับในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจได้โดยไม่คิดเป็นอย่างอื่นที่เรียกว่าแตกต่าง สิ่งสำคัญคือความท้าทายต่อความเชื่อแบบเดิมยังมีปมอยู่มากในพระพุทธศาสนา เช่น ศาสนาผี ไสยศาสตร์ การบวงสรวง การบูชาในลักษณะต่าง ๆ และความท้าทายอยู่ที่ความเชื่อมั่นของประชาชน ซึ่งนับถือพระพุทธศาสนาในเชิงสัญลักษณ์หรือรูปแบบในความหลากหลายแห่งชนชาติและชาติพันธุ์ ส่วนประชาคมอาเซียนเป็นเป้าหมายของการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระหว่างประเทศในทุกด้าน รวมถึง ความสามารถในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ระดับโลก

---

¹รศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ส่งผลกระทบต่อภูมิภาค เช่น ภาวะโลกร้อน การก่อการร้าย หรืออาจกล่าวได้ว่า การเป็นประชาคมอาเซียนคือการทำให้ประเทศสมาชิกรวมเป็น “ครอบครัวเดียวกัน” มีความแข็งแกร่งและมีภูมิคุ้มกันที่ดี สมาชิกในครอบครัวมีสภาพความเป็นอยู่ ที่ดี ปลอดภัย และสามารถทำมาค้าขายได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : พระพุทธศาสนา , ความท้าทาย, ประชาคมอาเซียน

ABSTRACT

Buddhism is professed by the most of Thais. It is the fundamental for the way of life and for Thai culture. In the meantime, Thailand has been entered and united with Asean Community along with other Asean neighboring countries of which some of them are non-Buddhists. This can be both challenging and opportunity for Thailand. The main theme of the thesis is to find out the linkage to be joining together between Thailand and other membership countries on the topics of the way of life and the Thai culture. Thai Buddhism by nature is the blend of various elements such as animism magic sacrifice and worship of different forms. This is a big challenging not only for Thais who have professed to various forms of Buddhism, but also to people in various Asean countries who have faith on various religions. By mutual understanding on each other faiths, Asean countries can get to their goals, for example, to empower the influence in negotiating and capacity in competition in interregional, to enhance in coping with new global problems effecting to the region such as global warming, terrorism. In sum-

mary, to be Asean community is to be ‘one family’ with strength and good immunity. Its membership is saved, well to do and can do commercial among themselves easily.

Keyword : *Buddhism, Challenges, ASEAN Community*

1. บทนำ

พระพุทธศาสนากับชนชาติไทยมีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม อาจกล่าวได้ว่า ประวัติศาสตร์ของชาติไทยก็คือประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา เพราะมีมาคู่กันตั้งแต่ก่อตั้งเป็นประเทศนี้ อีกทั้งรากฐานวัฒนธรรมไทยแทบจะทั้งหมดก็มาจากวิถีของพระพุทธศาสนานั้นเอง (พระราชปริยัติ, 2549, น. 1) จากคำกล่าวเช่นนี้บ่งบอกถึงความเป็นไทยและสังคมไทยที่มีจิตวิญญาณฝังรากลึกในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน แม้จะรู้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่นำเข้ามาจากดินแดนที่เรียกว่าชมพูทวีปในยุคแรกๆ ของแผ่นดินสยามหรือจากศรีลังกาในยุคปัจจุบันก็ตาม แต่ดูเหมือนว่าพระพุทธศาสนานั้นจะเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่ยอมรับนับถือและนำมาเป็นรากฐานและวิถีชีวิตได้อย่างสนิทใจ เหมือนกับว่าพระพุทธศาสนานั้นเกิดอุบัติขึ้นที่ประเทศไทยนี้เอง ดังนั้นบทความนี้ ผู้เขียนจึงต้องการสะท้อนให้ผู้อ่านเห็นว่าเมื่อประเทศไทยของเราก้าวเข้าสู่ยุคประชาคมอาเซียนกับประเทศเพื่อนบ้านที่ส่วนใหญ่ไม่ใช่ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาเหมือนกับประเทศไทย อะไรจะเป็นจุดเชื่อมประสานโยงใยความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านที่เป็นมิตรประเทศเหล่านั้นให้ยอมรับในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจได้โดยไม่คิดเป็นอย่างอื่นที่เรียกว่าแตกต่าง

สิ่งสำคัญที่ชาวพุทธในประเทศไทยได้ตระหนักอย่างยิ่ง นั่นคือวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกของคนไทยนั้น มีหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เข้ามาเป็นหลักยึดเหนี่ยวที่ยาวนาน ดังนั้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่ต้องเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านเกิดขึ้น ชาวพุทธ ในประเทศไทยจึงต้องปรับตัวและความคิดต่างๆ ให้ได้โดยปราศจากความขัดแย้ง ซึ่งกันและกัน และสามารถปรับตัวเข้ากับบริบทสังคมใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ อย่างเหมาะสมและยั่งยืน โดยต่อไปจะได้ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงพระพุทธศาสนากับความท้าทายเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้วในปัจจุบันและพระพุทธศาสนา ในเมืองไทยได้ดำเนินการอย่างไรต่อความท้าทายนั้นอย่างไร

2. พระพุทธศาสนากับสังคมไทย

อาจกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนากับสังคมไทยคือสังคมเดียวกัน นั้นเพราะ ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยนั้นมีมากมาย ดังที่ผู้เขียน จะประมวลมาให้เห็นภาพ (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2558, น.14) มีดังนี้

1. พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ชาวไทยส่วนใหญ่นับถือ ประชากร ส่วนใหญ่ของประเทศร้อยละ 95 นับถือพระพุทธศาสนาที่สืบทอดมาจาก บรรพบุรุษ นับตั้งแต่ไทยมีประวัติศาสตร์ชัดเจนชาวไทยก็นับถือพระพุทธศาสนา อยู่แล้ว หลักฐานโบราณ ได้แก่ โบราณสถานที่เป็นศาสนสถาน โบราณวัตถุ เช่น พระธรรมจักร ใบเสมา พระพุทธรูป ศิลาคารึก เป็นต้น แสดงว่าผู้คนในดินแดน ไทยรับนับถือพระพุทธศาสนา (ทั้งนิกายเถรวาทและมหายาน) มาตั้งแต่ พุทธศตวรรษที่ 12 กล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาช้านานแล้ว

2. พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย เนื่องจาก ชาวไทยนับถือพระพุทธศาสนามาช้านาน จนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ หล่อหลอมซึมซับลงในวิถีไทย กลายเป็นรากฐานวิถีชีวิตของคนไทยในทุกด้าน ทั้งด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรม ดังนี้

1) **วิถีชีวิตของคนไทย** คนไทยมีวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ การแสดงความเคารพ การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู กตเวทิตะ การไม่อาฆาตหรือมุ่งร้ายต่อผู้อื่น ความอดทนและการเป็นผู้มีอารมณ์แจ่มใส รื่นเริง เป็นต้น ล้วนเป็นอิทธิพลจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น ซึ่งได้หล่อหลอมให้คนไทยมีลักษณะเฉพาะตัว เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยที่นานาชาติยกย่องชื่นชม

2) **ภาษาและวรรณกรรมไทย** ภาษาทางพระพุทธศาสนา เช่น ภาษาบาลีมีอยู่ในภาษาไทยจำนวนมาก วรรณกรรมไทยหลายเรื่องมีที่มาจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ไตรภูมิภิกษา ในสมัยสุโขทัย กาพย์มหาชาตินันโทปนันทสูตรคำหลวง พระมาลัยคำหลวง ปุณโณวาทคำฉันท์ ในสมัยอยุธยา เป็นต้น

3) **ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย** ประเพณีไทยที่มาจากความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนามีอยู่มากมาย เช่น การอุปสมบท ประเพณีทอดกฐิน ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีชักพระ เป็นต้น กล่าวได้ว่าขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนามีความผูกพันกับคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย

4) **ศิลปกรรมไทย** พระพุทธศาสนาเป็นบ่อเกิดของศิลปะแขนงต่างๆ วัดเป็นแหล่งรวมศิลปกรรมไทย ทางด้านสถาปัตยกรรม เช่น รูปแบบการเสาร้างเจดีย์ พระปราสาท วิหาร ที่งดงามมาก เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) กรุงเทพมหานคร ประติมากรรม ได้แก่ งานปั้นและหล่อพระพุทธรูป เช่น พระพุทธลีลาในสมัยสุโขทัย พระพุทธรูปชินราช วัดพระศรีมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก จิตรกรรม ได้แก่ ภาพวาดฝาผนังและเพดานวัดต่างๆ เช่น จิตรกรรมฝาผนัง วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพมหานคร

3. **พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของสังคมไทย** พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์กลางของความเคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชน เพื่อให้คนไทยประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม นอกจากนี้วัดยังเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมของชุมชน

สร้างความสามัคคีในชุมชน

4. พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการพัฒนาในการพัฒนาชาติไทย

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามุ่งเน้นการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ใช้คุณธรรมและสติปัญญาในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองและร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาชุมชน พัฒนาสังคม และพัฒนาชาติ บ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง นอกจากนี้พระสงฆ์หลายท่านยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำชุมชนพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น วัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ชาวไทยได้บวชเรียนในพระพุทธศาสนา ได้ฝึกฝนอบรมตนให้เป็นคนดี เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติไทย

5. พระพุทธศาสนาเป็นหนึ่งในสามสถาบันหลักของชาติไทย

หลักของชาติไทยที่คนไทยทุกคนให้ความเคารพนับถือ ประกอบด้วย ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รัฐธรรมนูญไทยได้กำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ หมายถึง พระประมุขของชาติไทยที่ทรงนับถือพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และยังเป็นอัครศาสนูปถัมภก คือ ทรงให้ความอุปถัมภ์ศาสนาทุกศาสนาในประเทศไทย

จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ สามารถยืนยันได้เป็นอย่างดีว่าพระพุทธศาสนากับสังคมไทย เป็นรากฐานและวิถีชีวิตที่อยู่ร่วมกันมายาวนาน และมีความสำคัญชนิดที่ว่าหากไม่มีพระพุทธศาสนาก็จะไม่มีสังคมไทยเกิดขึ้น และถึงแม้จะมีสังคมไทย แต่หากไม่มีพระพุทธศาสนาที่เป็นเสมือนจุดเชื่อมโยงสังคมให้มีความสงบสุขซึ่งเป็นสิ่งที่คนไทยส่วนใหญ่นั้นต้องการสังคมไทยที่ไม่มีพระพุทธศาสนา ก็จะไม่สามารถยืนหยัดมาได้จนถึงทุกวันนี้อย่างแน่นอน ซึ่งผู้เขียนสามารถบอกได้ว่าสังคมไทยมีความผูกพันรักมั่นสามัคคีกันอย่างนี้ เพราะมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำใจของคนไทยส่วนใหญ่ และสามารถกล่าวได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติไทยได้อย่างเต็มปาก เพราะองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกของพระพุทธศาสนา คือสถาบันพระมหากษัตริย์มาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึง

ปัจจุบัน ด้วยทรงเป็นพุทธมามกะจึงทำให้พสกนิกรชาวไทยได้ยึดเป็นแบบอย่างที่ดีงามมาโดยตลอด

3. สังคมไทยกับประชาคมอาเซียน

1. ความเป็นมาของอาเซียน

อาเซียน (ASEAN) มาจากคำว่า “Association of Southeast Asian Nations” แปล เป็นไทยว่า สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กระทรวงการต่างประเทศใช้คำนี้ ราชบัณฑิตยสถาน บัญญัติคำว่า สมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สุดแท้แต่ใครจะ เลือกใช้ แต่ในบทความฉบับนี้ จะขอใช้คำว่า สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ข้อสังเกตคำว่า ASEAN จะต้องเขียนด้วยตัวอักษรตัวใหญ่เสมอ สำหรับ ASEAN กับ Asian จะออก เสียงคล้ายกัน แต่ความหมายต่างกัน Asian หมายถึง ประชาชาติในทวีปเอเชียทั้งหมด ส่วน ASEAN หมายถึง ชาติในประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 10 ประเทศ (ญาสุมน พรหมพิทยาจารย์, 2555: 72) สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ ASEAN ก่อตั้งขึ้นโดยปฎิญญากรุงเทพฯ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ณ ขณะนั้นเป็นการรวมตัวกัน ของประเทศ 5 ประเทศ เป็นผู้ก่อตั้ง ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ผู้แทนของแต่ละประเทศ

จากข้อมูลดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า อาเซียน (ASEAN) หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations) ในตอนแรกก่อตั้งขึ้นมาเพื่อรักษา และป้องกันให้ภูมิภาคนี้มีความมั่นคง ทางด้านการเมืองการปกครอง แต่ต่อมาสภาพกระแสโลกใน ปัจจุบันเปลี่ยนแปลง ไป ก็เริ่มหันมาร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลักเพื่อความอยู่รอด และ คำนึงถึงชีวิตของประเทศในภูมิภาคนี้ แม้ว่าในวันที่ 1 มกราคม 2553 เริ่มใช้เขตการค้าเสรีอาเซียน

ในทางด้านเศรษฐกิจแล้ว โดยใช้สินค้าบางรายการ เช่น สินค้าเกษตร แต่พอปี 2558 ทุกประเทศก็ จะเปิดประเทศให้เป็นหนึ่งเดียว คือ “อาเซียนเป็นตลาดหนึ่งเดียว หนึ่งประชาคม” (ASEAN’s one - market, one - community)

ในยุคแรกนั้น อาเซียน (ASEAN) ก่อตั้งขึ้นเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภูมิภาค แต่ต่อมา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาคให้เป็นปึกแผ่น เพราะประเทศรอบข้างมีการปกครอง ระบอบคอมมิวนิสต์ เช่น ลาว กัมพูชา และเวียดนาม จึงได้รวมตัวกันตั้งกลุ่มอาเซียน เพื่อมีให้ระบอบ คอมมิวนิสต์แทรกซึมเข้ามาในประเทศแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ จึงเป็นสาเหตุหลักที่มา ของการจัดตั้งกลุ่มอาเซียน

ต่อมาเมื่อระบอบคอมมิวนิสต์ล่มสลาย ประเทศต่างๆ ก็เริ่มสนใจที่จะสมัครเข้าเป็น สมาชิกอาเซียน ดังนี้

- บรูไนดารุสซาลาม (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2527)
- เวียดนาม (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2538)
- ลาวและเมียนมาร์ (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2540)
- กัมพูชา (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2542)

จากการรับกัมพูชาเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน ทำให้มีสมาชิกครบ 10 ประเทศ ใน ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ละประเทศมีชื่อประเทศเป็นทางการ คือ

1. บรูไนดารุสซาลาม (Brunei Darussalam) เมืองหลวง คือ บันดาร์เซรีเบกาวัน (Bandar Seri Begawan)
2. ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia) เมืองหลวง คือ พนมเปญ (Phnom Penh)
3. สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republic of Indonesia) เมืองหลวง คือ จาการ์ตา (Jakarta)
4. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (The Lao People’s

Democratic Republic) เมืองหลวง คือ เวียงจันทน์ (Vientiane)

5. มาเลเซีย (Malaysia) เมืองหลวง คือ กัวลาลัมเปอร์ (Kuala Lumpur)

6. เมียนมาร์ (Union of Myanmar) เมืองหลวง คือ เนปิดอว์ (Nay Pyi Taw)

7. สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of the Philippines) เมืองหลวง คือ มะนิลา (Manila)

8. สาธารณรัฐสิงคโปร์ (Republic of Singapore) เมืองหลวง คือ สิงคโปร์ (Singapore)

9. ราชอาณาจักรไทย (Kingdom of Thailand) เมืองหลวง คือ กรุงเทพมหานคร (Bangkok)

10. สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (The Socialist Republic of Vietnam) เมืองหลวง คือ ฮานอย (Hanoi)

สัญลักษณ์ของอาเซียน คือ รูปรวงข้าวสีเหลืองบนพื้นสีแดงล้อมรอบด้วยวงกลมสีขาว และสี,นาเงิน รวงข้าว 10 ต้นมัดเป็นหนึ่งเดียว หมายถึง ประเทศ 10 ประเทศ สีเหลือง หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง สีแดง หมายถึง ความกล้าหาญและพลังขับเคลื่อนไปข้างหน้า สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์ และสีน้ำเงิน หมายถึง สันติภาพและความมั่นคง (กรมประชาสัมพันธ์, 2552 : 2)

สัญลักษณ์ของประชาคมอาเซียน

การดำเนินนโยบายของอาเซียน เป็นผลจากการประชุมหารือทั้งในระดับ หัวหน้ารัฐบาล ระดับรัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน การประชุมสุดยอด (ASEAN Summit) คือ การประชุม ของผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นการ ประชุมระดับสูงสุดเพื่อกำหนดแนวนโยบายในภาพรวม และ เป็นโอกาสที่ ประเทศสมาชิกจะได้ร่วมกันประกาศเป้าหมาย และแผนงานของอาเซียนในระยะ ยาวโดย จัดทำเอกสารในรูปแบบต่างๆ เช่น แผนปฏิบัติการ (Action Plan) แถลงการณ์ร่วม (Joint Declaration) ปฏิญญา (Declaration) ข้อตกลง (Convention)

ในยุคแรกนั้นอาเซียนได้ประชุมเรื่องการเมืองและความมั่นคงเป็นส่วน ใหญ่มีการจัดทำ ปฏิญญากำหนดให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่ง สันติภาพเสรีภาพ และความเป็นกลาง (Zone of Peace Freedom and Neutrality - ZOPFAN) ต่อมาปี พ.ศ. 2514 มีการจัดทำ สนธิสัญญาไมตรีและความ ร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation - TAC) ส่วนในปี พ.ศ. 2519 อาเซียนจัดทำสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ ใน ภูมิภาคนี้ (Treaty of the Southeast Asian Nuclear Weapon Free Zone - SEANWFZ) และ ในปี พ.ศ. 2537 อาเซียนได้มีการริเริ่มการประชุม อาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมือง และ ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum - ARF) โดยไทยเป็นเจ้าภาพจัด ประชุม ระดับรัฐมนตรีครั้งแรก

ในด้านเศรษฐกิจ อาเซียนได้ลงนามจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area - AFTA) ในปี พ.ศ. 2535 เพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกัน เป็นการช่วยส่งเสริมการค้าภายใน อาเซียนให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น ลดต้นทุนการ ผลิตสินค้าและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ อีกทั้งได้ ขยายความร่วมมือด้าน เศรษฐกิจเพิ่มเติมเพื่อให้การรวมตัวทางเศรษฐกิจสมบูรณ์แบบและมีทิศทางที่ ชัดเจน โดยจัดตั้งเขตลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area)

ด้านสังคมและวัฒนธรรม อาเซียนได้ร่วมมือกันในหลายๆ ด้าน เพื่อให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

ผู้นำอาเซียนได้ลงนามปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Communication) ภายในปี พ.ศ.2563 (ค.ศ. 2020) โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมือ อย่างรอบด้าน ในด้านการเมือง ให้จัดตั้ง”ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Communication)”

ด้านเศรษฐกิจ ให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Communication)” และด้านสังคมวัฒนธรรม ให้จัดตั้ง “ประชาคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Communication)” แต่ต่อมาผู้นำอาเซียนได้เห็นพ้องต้องกันว่าให้เร่งรัดการเป็น ประชาคมอาเซียนให้เร็วขึ้นกว่าเดิมอีก 5 ปี คือ เป็นประชาคมอาเซียนโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ.2558 (ค.ศ. 2015)

2. ประชาคมอาเซียน

“ประชาคมอาเซียน” เป็นเป้าหมายของการรวมตัวกันของประเทสสมาชิกอาเซียน เพื่อ เพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระหว่างประเทศในทุกด้าน รวมถึง ความสามารถในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ระดับโลก ที่ส่งผลกระทบต่อภูมิภาค เช่น ภาวะโลกร้อน การก่อการร้าย หรือ อาจกล่าวได้ว่าการเป็นประชาคมอาเซียนคือการทำให้ประเทศสมาชิกรวมเป็น “ครอบครัวเดียวกัน” มีความแข็งแกร่งและมีภูมิทัศน์ที่ดี สมาชิกในครอบครัวมีสภาพความเป็นอยู่ ที่ดี ปลอดภัย และสามารถทำมาค้าขายได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น

แรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนตกลงจัดตั้งประชาคมอาเซียน ซึ่ง ถือเป็นการปรับปรุงและวางรากฐานการพัฒนาของอาเซียนครั้งใหญ่อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม ระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทำให้อาเซียนต้องเผชิญกับ ความท้าทายใหม่ๆ เช่น โรคระบาด อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อน และความเสี่ยงที่อาจเกิดจากความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศจีนและอินเดีย เพราะประเทศเหล่านี้มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างก้าว กระโดด ประชาคมอาเซียนจึงถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 จาก การที่ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือที่ เรียกว่า “ข้อตกลง บาหลี 2” เห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียนภายใน พ.ศ.2563 แต่ต่อมาได้ตกลงร่นระยะเวลา จัดตั้งให้แล้วเสร็จ ในพ.ศ.2558 ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 3 ประชาคมย่อยซึ่งเปรียบเสมือน สามเสาหลัก ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน (กองอาเซียน,กระทรวงการต่างประเทศ, 2552, น. 62)

จากข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ว่า อาเซียน (ASEAN) หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations) ในตอนแรกก่อตั้งขึ้นมาเพื่อรักษา และป้องกันให้ภูมิภาคนี้มีความมั่นคงทางด้านการเมือง การปกครอง แต่ต่อมาสภาพกระแสโลกใน ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ก็เริ่มหันมาร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลักเพื่อความอยู่รอด และ คำนึงถึงชีวิตของประเทศในภูมิภาคนี้ แม้ว่าในวันที่ 1 มกราคม 2553 เริ่มใช้เขตการค้าเสรีอาเซียน ในทางด้านเศรษฐกิจแล้ว โดยใช้สินค้าบางรายการ เช่น สินค้าเกษตร แต่พอปี 2558 ทุกประเทศก็จะเปิดประเทศให้เป็นหนึ่งเดียว คือ “อาเซียนเป็นตลาดหนึ่งเดียว หนึ่งประชาคม”

4. พระพุทธศาสนากับความท้าทายในประชาคมอาเซียน

เมื่อประเทศไทยเข้าร่วมประชาคมอาเซียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นคำถามที่คนไทยส่วนใหญ่ในฐานะพุทธศาสนิกชนอยากรู้คือพระพุทธศาสนาในเมืองไทย ได้เจออะไรที่เป็นสิ่งท้าทายในการบูรณาการร่วมกับสังคมในเพื่อนบ้าน หรือมีอะไรที่ท้าทายกับผู้คนมากหน้าหลายตาที่เข้ามาติดต่อกับผู้คนในสังคมไทยมากขึ้น ผู้เขียนจะขอยุทธถึงประเด็นต่างๆ ที่ประมวลได้ดังนี้

1. ความท้าทายต่อความรู้เก่า ๆ

พระพุทธศาสนาไทยได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย โดยคณะพระธรรมทูตได้เดินทางมาที่สุวรรณภูมิคือประเทศไทย โดยการเผยแผ่ครั้งแรกที่จังหวัดนครปฐม โดยมีพระปฐมเจดีย์เป็นสัญลักษณ์ นั่นเป็นความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา โดยช่องทางเหนือนี้ติดกับเมียนมาร์ และเมียนมาร์ติดกับประเทศอินเดีย เป็นไปได้หรือไม่ที่พระพุทธศาสนาเราจะมาเข้ามาจากอินเดียโดยผ่านเมียนมาร์ ที่ชาวพุทธส่วนใหญ่ในไทยไม่เชื่อ อาจเป็นเพราะเรามีอคติกับเมียนมาร์ เราถูกสร้างให้รังเกียจเมียนมาร์ จนละเอียดข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ไปอย่างน่าเสียดาย ความเชื่อแบบเดิมยังมีบออยู่มากในพระพุทธศาสนา เช่น ศาสนาผี ไสยศาสตร์ การบวงสรวง การบูชาในลักษณะต่าง ๆ ดังนั้นความท้าทายอยู่ที่ความเชื่อมั่นของประชาชน ซึ่งนับถือพระพุทธศาสนาในเชิงสัญลักษณ์หรือรูปแบบ แต่เนื้อหายังไม่ชัดเจน คนไทยที่ว่ามีความเชื่อฝังแน่นหนักแล้ว รู้หรือไม่ว่าเพื่อนบ้านเราหนักกว่า

ทางออกในประเด็นนี้คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก เพราะเราตั้งรับมานานพอสมควรแล้ว ซึ่งตอนนี้เราเสวยผลจากการที่รุ่นครูบาอาจารย์ที่ท่านได้ทำเชิงรุกเอาไว้ในยุคก่อน แต่มารุ่นหลังต้องตั้งทำให้ดี เน้นคุณภาพให้มากกว่าปริมาณ บางครั้งการเผยแผ่ของเราอาจไม่ต้องทำแบบตรง ๆ ก็ได้ แต่อาจจะนำพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ หรือบูรณาการเข้ากับการพัฒนาอาชีพได้หรือไม่ โดยควรเน้นกิจกรรมเป็นหลัก (พระครูโสภณปริยัติสุธี, 2560)

2. ความท้าทายกับปัญหาที่จะเกิดขึ้น

หากมองโดยความเป็นจริงแล้ว ปัญหาที่ตามมามากมายในขณะนี้ เช่น แรงงานต่างด้าว การค้ามนุษย์-โสเภณี การลักลอบเข้าเมือง สินค้าปลอดภาษี ตีตลาด ฯลฯ ล้วนแล้วแต่น่ากลัวเพราะมีการแข่งขันกันสูงมากเมื่อมีการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูง การซื้อมาขายคล่อง เกิดขึ้นตามหัวเมืองต่าง ๆ การเจริญเติบโตทางด้านวัตถุก็มากตาม ผลกระทบตามมาคือจิตใจอ่อนแอ คนไทย หรือคนในประเทศคอนกุ่มิภาคลุ่มน้ำโขงมีความบีบคั้นทางจิตสูงขึ้นไปเป็นเงาตามตัว และต้องยอมรับว่าปัจจุบันคนไทยเก่งมาก ประกอบด้วยเป็นประเทศแห่งพระพุทธศาสนา แวดล้อมไปด้วยศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามและธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ แต่ทำไมมีข่าว นายแพทย์ผู้อำนวยการโรงพยาบาลแห่งหนึ่งยิงตัวตาย, ผู้กำกับโรงพักแห่งหนึ่งเคลียร์ปัญหาครอบครัวไม่ได้ฆ่าตัวตาย และล่าสุดพระอาจารย์มหาวิทยาลัยสงฆ์ฯ ผูกคอตาย ฯลฯ มันเกิดอะไรขึ้นในสังคมไทย แต่ยังไม่มีความชัดเจน แม้จะมีคำคมจากหลวงปู่พุทธทาส ที่กล่าวว่ายามใดเรามีวิกฤติย่อมมีโอกาสเสมอ

3. ความท้าทายกับกลุ่มพุทธและสังคมแนวใหม่

ปัจจุบันนี้พระพุทธศาสนาหลายสาขาจากประเทศเพื่อนบ้านเช่นเวียดนาม ได้เข้ามาอาศัยผืนแผ่นดินไทยในการประกอบกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแบบมหายานในหลายๆ จังหวัดซึ่งเชื่อมโยงกับสถาบันทางพระพุทธศาสนาในไทย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทยทั้ง 2 แห่ง ได้แก่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นความหวังของคณะสงฆ์ไทยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในขณะที่พระพุทธศาสนาในเมืองไทยกำลังจะเผชิญกับความท้าทายปัจจุบันนี้ ขณะเดียวกันโลกก็เปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จึงทำให้พระพุทธศาสนาในสังคมไทยต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ มากมาย เช่น โรคระบาด การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ พิบัติภัยธรรมชาติ เช่น

คลื่นยักษ์สึนามิ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อน ความเสี่ยงที่อาเซียนอาจจะไม่สามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จีน เกาหลี และอินเดีย ซึ่งมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด อาเซียนจึงต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถรับมือกับสิ่งต่างๆ เหล่านี้ อย่างมีประสิทธิภาพมาก และมีภูมิคุ้มกันมากยิ่งขึ้นเพื่อความอยู่รอดของมวลประเทศต่างๆ ในประชาคมอาเซียนท่ามกลางความหลากหลายของศาสนา ภาษา วัฒนธรรม และชาติพันธุ์ (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2558)

5. แนวทางพัฒนาพระพุทธศาสนาเพื่อรองรับความท้าทาย

เมื่อพระพุทธศาสนาในเมืองไทยของเราต้องพบกับความท้าทายในประชาคมอาเซียนดังที่กล่าวมานี้ ผู้เขียนจะขอยกเอาแนวทางพัฒนาเพื่อรองรับความท้าทายต่างๆ ที่จะทำให้มหาวิทยาลัยสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการพัฒนา “พลเมืองอาเซียน” ให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แม้จะมีความหลากหลายของศาสนา ภาษา วัฒนธรรม และชาติพันธุ์ก็ตาม โดยสรุปเป็นแนวทางดังนี้

(1) การสร้างความเชื่อมโยง (Connectivity) มหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน ซึ่งหมายถึงความเชื่อมโยงด้านการบริการด้านการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอื่นๆ รวมไปถึงพระพุทธศาสนา เพราะมหาวิทยาลัยสงฆ์มีอัตลักษณ์ในแง่ของการเป็นมหาวิทยาลัยด้านพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเร่งเปิดตลาดการศึกษาด้านพระพุทธศาสนากับประเทศซึ่งนับถือพระพุทธศาสนาทั้งนิกายมหายาน และเถรวาท กล่าวคือ ประเทศเมียนมาร์ ประเทศลาว ประเทศกัมพูชา ประเทศเวียดนาม รวมไปถึงประเทศอื่นๆ ที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ดำเนินการอยู่แล้ว คือ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศมาเลเซีย และหากได้กำหนดทิศทางต่างๆ ทั้งแผนการในการรับ การเดินทางไปเชิญชวน (Road Show) การสำรวจสถานศึกษา การสำรวจหลักสูตรที่สอดคล้องกับข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย การออกข้อระเบียบและกฎเกณฑ์ที่เอื้อต่อการ

ตัดสินใจเข้ารับการศึกษา ซึ่งหากสามารถกำหนดแนวทางได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน จะทำให้ง่ายต่อการจัดวางสถานะและบทบาทของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งอาเซียนทั้งในแง่ของการรับรู้ และการปฏิบัติ ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการศึกษาของพระสงฆ์และคฤหัสถ์ในประชาคมอาเซียน

(2) การสร้างวัฒนธรรมร่วม (Co-Culture Building) จุดเด่นที่สำคัญประการหนึ่งในประชาคมอาเซียนคือ “ประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท” จะเห็นว่า เมื่อกล่าวถึงประเด็นนี้ ประเทศไทย ประเทศเมียนมาร์ ประเทศลาว และประเทศกัมพูชามีวัฒนธรรมร่วมฐานะที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท ด้วยเหตุนี้ ประเทศเหล่านี้ จึงมี “แนวคิดแบบเถรวาท” เป็นแกนกลางสำคัญในการเชื่อมโยงวิถีชีวิต ทั้งการคิด การแสดงออก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แง่มุมทางศาสนาได้รับการพัฒนาให้กลายเป็นวัฒนธรรมร่วมของกลุ่มประเทศในกลุ่มน้ำโขง ทั้งประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ผ้าซิ่นลุนตยา กับผ้าซิ่นตีนจก ประวัติและพัฒนาการเกี่ยวกับรอยพระบาท ไบเสมา และสิม โดยเฉพาะอย่าง “ภาษาทางศาสนา” ที่สะท้อนผ่านการยิ้มแย้มแจ่มใส การให้ ความรัก และเอื้ออาทรระหว่างกันและกันในสังคม ดังนั้น ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดกระบวนการสร้างกิจกรรมร่วมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยการนำแง่มุมนี้นำมาเสนอให้เกิดการเชื่อมโยงผ่านกิจกรรม กาแสดง ศิลปวัฒนธรรม และการละเล่น

(3) การส่งเสริมการวิจัยข้ามวัฒนธรรม (Cross Cultural Research) ในการศึกษาวิจัยทั้งในเชิงวิชาการ และการศึกษาระดับปริญญาโท และปริญญาเอกนั้น ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยสงฆ์ในนามรัฐบาลไทยมักจะมีงานวิจัยเชิงตำราหรือคัมภีร์ (Textual Buddhism) งานวิจัยการตีความคัมภีร์ (Intellectual Buddhism) งานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติ (Practical Buddhism) และงานวิจัยที่เน้นเชิงสังคม (Engaged Buddhism) ถึงกระนั้น สิ่งที่เราให้ความสำคัญเพิ่มเติมคือ การให้ความใส่ใจต่อการวิจัยเชิงภูมิปัญญาพื้นบ้าน (Local Wisdom) ที่ไปสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างรอยพระบาท

ในเมียนมาร์ ไทย ลาว และกัมพูชา ผ้าชีนลุนตยาของเมียนมาร์กับผ้าชีนตินจกของเชียงใหม่ สิมระหว่างภาคอีสานกับประเทศลาว ภาษารธรรมกับภาษาลาว ไบเสมาระหว่างไทยกับลาว สังข์ศิลป์ชัยระหว่างลาวกับไทย การศึกษาพระพุทธศาสนาระหว่างประเทศในกลุ่มน้ำโขง รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับการเมืองด้วย การศึกษาวิจัยข้ามประเทศดังกล่าวนี้ ประเทศตะวันตกได้เข้ามาในกลุ่มประเทศอาเซียนกว่า 10 ศตวรรษแล้ว แต่การนำเสนอมุมมองดังกล่าว นั้น เป็นการมองในมิติของนักคิดตะวันตก แต่คำถามคือ นักวิชาการศาสนาในกลุ่มอาเซียนมีท่าทีต่อประเด็นดังกล่าวอย่างไร

(4) การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาในกลุ่มน้ำโขง (Mea Khong Centre for Buddhist Studies: MCBS) แนวทางดังกล่าวนี้ ทางรัฐบาลไทย ได้อาศัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยร่วมกับสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติได้ร่วมก่อตั้งศูนย์ดังกล่าวมากกว่า 5 ปีแล้ว โดยได้เชิญมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในกลุ่มน้ำโขง 5 ประเทศ คือ เมียนมาร์ ไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ประเทศละ 2 มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนามาร่วมลงนามความร่วมมือ และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้อาศัยช่องทางดังกล่าวไปศึกษาดูงานในมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาต่างๆ ในกลุ่มน้ำโขงมาอย่างต่อเนื่อง แต่ประเด็นสำคัญคือ ทำอย่างไรจึงจะยกบทบาท และสถานะของศูนย์แห่งนี้ขึ้นอย่างเป็นทางการเพื่อให้ความคล่องตัวในการทำหน้าที่สำคัญทั้งในการวิจัยร่วมกัน หรือทำโครงการต่างๆ ทั้งการศึกษา การแลกเปลี่ยนครู และนักศึกษา รวมไปถึงให้ทุนในการสนับสนุนและส่งเสริมระหว่างมหาวิทยาลัยต่อมหาวิทยาลัย หรือองค์กรสงฆ์ต่อองค์กรสงฆ์

(5) การจัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในประชาคมอาเซียน จากการสอบถามในเบื้องต้นกับเครือข่ายมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในประชาคมอาเซียน ไม่ปรากฏชัดว่า มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งใดได้ริเริ่มจัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในประชาคมอาเซียน หรือพระพุทธศาสนาในกลุ่มน้ำโขง แต่เนื่องจากมหาวิทยาลัยสงฆ์บางแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬา

ลงกรณมหาวิทยาลัย ได้ร่วมจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาในลุ่มน้ำโขง และมีสถาบันสมทบในประเทศสิงคโปร์ 2 แห่ง อาจจะอาศัยศักยภาพดังกล่าวในการจัดหลักสูตรในระดับปริญญาโท หรืออาจจะเริ่มต้นด้วยการพัฒนาเป็นวิชาเลือก 3 หน่วยกิตเพื่อให้บัณฑิตทั้งระดับปริญญาตรี โท และเอกได้ร่วมศึกษาและเรียนรู้ประวัติและพัฒนาการของพระพุทธศาสนาในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษา และวิจัยในมิติและแง่มุมต่างๆ เพื่อนำมาจัดวางบทบาท และสถานะที่พึงประสงค์ต่อประเทศของพลเมืองไทยที่จะก้าวไปสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนในปี 2558

(6) การพัฒนาภาษาอาเซียน แม้ว่ากฎบัตรอาเซียนข้อที่ 34 จะชื่อว่า “ภาษาที่ใช้เป็นภาษากลางเพื่อทำงาน คือ ภาษาอังกฤษ” (The working language of ASEAN shall be English) คือ การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนา และฝึกอบรมให้คนไทย โดยเฉพาะศาสนทายาททางพระพุทธศาสนาสามารถเรียนรู้และเข้าใจภาษาอื่นๆ ในอาเซียนด้วย เช่น หากเราสามารถเข้าใจภาษาบาฮาซาร์ เราย่อมสามารถสื่อสารได้กับพลเมืองอาเซียนในประเทศมาเลเซีย ประเทศบรูไน และประเทศอินโดนีเซีย โดยภาระหน้าที่เหล่านี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสนับสนุนและส่งเสริมสถาบันภาษา หรือศูนย์ภาษาในไทยให้เข้ามาทำหน้าที่รองรับภารกิจดังกล่าว ทั้งบุคลากร งบประมาณ ห้องสมุด และอุปกรณ์การเรียนการสอนเพื่อรองรับการพัฒนาและฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดผลลัพธ์ต่อการใช้งานได้จริง

6.สรุป

พระพุทธศาสนากับความท้าทายในประชาคมอาเซียน หลักใหญ่ที่ผู้เขียนต้องการสื่อในบทความนี้ คือการที่จะเข้าใจภาษาต่างๆ ของอาเซียนได้ดีและครอบคลุมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจวัฒนธรรมพื้นฐานที่เป็นวิถีชีวิตของพลเมืองของประเทศต่างๆ ในอาเซียนด้วย ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมเรื่อง ความเชื่อ ประเพณี บทเพลง กีฬา รวมไปถึงแนวคิดพื้นฐานของความเชื่อ นั่นคือศาสนา

ฉะนั้น การพัฒนาภาษาของคนไทย โดยเฉพาะศาสนทายาททางพระพุทธศาสนา ทุกหมู่เหล่า จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าไปสัมพันธ์และเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ การศึกษาควรจำลองสถานการณ์จริงทั้งการใช้ภาษา และวัฒนธรรมให้ประสาน สอดคล้อง อีกทั้งควรสร้างความมือนี่โดยการแลกเปลี่ยนกับประเทศเพื่อน บ้าน ทั้งผู้สอน ห้องสมุด นักเรียน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ร่วมกัน ซึ่ง ประเด็นนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยงบประมาณทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาภาษาดังกล่าวเพื่อรองรับความท้าทายด้านต่างๆ ใน ประชาคมอาเซียนและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขอย่างยั่งยืนในยุคไทยแลนด์ 4.0 นั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์,สำนักนายกรัฐมนตรื. (2552). *ประเทศไทยกับอาเซียน*. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์เปเปอร์เฮาส์.
- กองอาเซียน,กระทรวงการต่างประเทศ. (2552). *แผนงานการจัดตั้งประเทศ สังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ค.ศ.2009-2015)*. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์คาริสมามีเดีย,
- พระราชปริยัติ . (2549). *การพัฒนาการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโสภณปริยัติสุธี. (2560). *บทความเรื่องความท้าทายของพุทธศาสนา (เชิงรุก)ในประเทศลุ่มน้ำโขงต่อประชาคมอาเซียน*. ค้นเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2560 จาก<https://www.gotoknow.org/posts/483493>

พระมหาพรหมชา ธรรมหาโส . (2560). บทความเรื่องจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย
กลุ่มมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาอาเซียน: อะไร และอย่างไร. ค้นเมื่อ
วันที่ 10 มิถุนายน 2560 จาก [https://www.gotoknow.org/
posts/502911](https://www.gotoknow.org/posts/502911)

รายนามเลขาธิการสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. ค้นเมื่อวันที่
15 มิถุนายน 2560 จาก <http://th.wikipedia.org>